

سایه روشن‌های عرصه رسانه

سردار فارسی

اگر پاسخ به سؤال بالا، حرفه‌است، باید پرسید که آیا حرفه خبرنگاری می‌تواند به قدری کوتاه وقت بگیرد که بتوان در کنار آن شغل دیگری داشت؟ اما می‌دانیم که وقتی یک خبرنگار، روح، جسم و قلم خود را در اختیار وجدانش قرار می‌دهد، صحبت کردن از یک شغل دیگر، چیزی شبیه به شوخی است.

مشکلات حوزه خبرنگاری

مدیرعامل خانه مطبوعات استان همدان می‌گوید: خبرنگاری چه شغل باشد و چه حرفه، سختی‌های زیادی دارد و به همین دلیل باید توجه ویژه‌تری نسبت به آن داشت. تصور کنید که هیچ خبرنگار و رسانه‌ای وجود نداشت، چگونه می‌توانستیم از اخبار اطراف خود اطلاع پیدا کنیم؟ مبادا از حقوق قشر زحمتکش خبرنگار غافل شویم.

رضا زند اسرار با اشاره به برخی از مشکلات خبرنگاران می‌افزاید: خبرنگار برای انجام رسالت خود باید از نظر مالی تأمین شود تا دیگر دغدغه معیشت خود و خانواده را نداشته باشد. عدم همکاری برخی از دستگاه‌ها با رسانه‌ها در مسیر پاسخ به مطالبه‌های مردم، نه تنها پل ارتباطی مردم و مسئولان را تخریب می‌کند بلکه برخی از واکنش‌ها از سوی مدیران، فصل جدیدی را در مثنوی مصائب خبرنگاران باز می‌کند.

همچنین تأمین تجهیزات شخصی لازم برای خبرنگاری، دغدغه‌ای جدی است. گاهی هزینه‌های بالای خرید و تعمیر این تجهیزات با حقوق چندساله خبرنگاران برابری می‌کند و دسترنجشان را به بیغما می‌برد.

یکی دیگر از مشکلات در حوزه خبرنگاری، ورود برخی افراد کم‌تجربه است که متأسفانه هیچ شناختی از جایگاه رسانه و خبرنگاری ندارند و تنها به خاطر نبود شغل مناسب به این حرفه روی می‌آورند. با توجه به پیشرفت روزافزون رسانه‌ها از جمله فضای مجازی و هوش مصنوعی در جهان، اصلی‌ترین کار برای خبرنگاران، آموزش مداوم است. وی تأکید می‌کند: مسئولان و مدیران دستگاه‌های دولتی، باید خبرنگاران و رسانه‌ها را در کنار خود ببینند، نه در مقابل خودشان، چرا که اگر رسانه و خبرنگاری از یک مدیر نقد کنند، هدفشان بهتر شدن عملکرد آن مجموعه است. البته نقدی که رسانه‌ها و خبرنگاران انجام می‌دهند نباید غیرمنصفانه و خدای ناکرده از روی غرض‌ورزی باشد.

تلخ و شیرین خبرنگاری

بنت‌الهدی نوری، خبرنگار ایسنا با اشاره به این که از سال ۱۳۸۷ به‌طور کامل اتفاقی به این حرفه راه یافته است می‌گوید: تمام این سال‌ها را با گرفتن مصاحبه، تهیه گزارش، نوشتن یادداشت و ارسال خبر گذراندم و اتفاقات تلخ و شیرینی را تجربه کردم. روزهای گرم تابستان و هیجان‌های انتخابات ۱۳۸۸، هفته‌های دولت و حضور در روستاها و شهرهای کوچک و افتتاح پروژه‌های کوچک و بزرگ، روزهای سرد زمستان و افتتاحیه‌های ۲۲ بهمن پر از خاطرات تلخ و شیرین دوران خبرنگاری‌ام بوده که تاکنون ادامه دارد.

سردبیر ایسنا می‌افزاید: نوشتن درباره‌ها را به‌خاطر شدن مردم و دیدن شوق و ذوق مردم دیار آوند، شنیدن سوت قطار در شهر و ذوق اولین سفر بی‌دغدغه همدانی‌ها به مشهد مقدس، زیباترین تصویری

خبرنگار، فردی است که با اتکا به ذوق، استعداد و دانش خود و گذراندن دوره‌های آموزشی مختص حرفه خبرنگاری، وظیفه کسب، تهیه، جمع‌آوری و تنظیم اخبار و انتقال آنها از طریق وسایل ارتباط جمعی به مخاطبان را بر عهده دارد. یک روزنامه‌نگار این توانایی را دارد که علاوه بر خبرنگاری، در بخش‌های دیگر از جمله یادداشت‌نویسی، مقاله‌نویسی، گزارش خبری و گزارش تحقیقی و... کار کند.

خبرنگار حرفه‌ای باید به توانمندی‌هایی چون مدیریت زمان و سرعت، مهارت‌های ارتباطی، پژوهش، نوشتن، ذوق و استعداد، حق‌طلبی، تحصیلات مرتبط و دانش در حوزه کاری مجهز باشد.

بر اساس مصوبه شورای فرهنگ عمومی، روز ۱۷ مرداد، سالروز شهادت شهید محمود صارمی به عنوان روز خبرنگار در تقویم رسمی کشور نامگذاری شده است. شهید صارمی، مسئول دفتر ایرنا در مازندران و مازندران بود که در ۱۷ مرداد ۱۳۷۷ به همراه هشت نفر از کارکنان سرکنسولگری ایران در این شهر توسط عوامل گروه طالبان به شهادت رسید.

خبرنگاران در این روز سعی می‌کنند از دغدغه‌ها و مسائلی که دارند سخن بگویند. برای آشنایی با دغدغه‌های آنها با تنی چند از خبرنگاران فعال همدان به گفتگو نشستیم.

مطالبه‌گری، اساس حرفه خبرنگاری

رضا زند اسرار، مدیرعامل خانه مطبوعات استان همدان با خواندن این شعر کوتاه سخن خود را آغاز می‌کند:

ما محرمان خلوت انسیم غم مخور
با یار آشنا سخن آشنا بگو

سپرست روزنامه جمله در استان همدان با گرمیادداشت یاد خبرنگارانی که دستشان از دنیای فانی کوتاه شده و به دیار باقی پرکشیده‌اند اما همیشه یاد و خاطر آنها در

دل همه اهالی رسانه هست می‌گوید: صحبت از خبرنگاری، صحبت از قلم است و صحبت از صداقت است؛ جایی که قلم اجازه ندارد از محدوده صدق خارج شود و حرف از آگاهی‌بخشی است. نخستین نفراتی که در محل وقوع حوادث مختلف حضور پیدا می‌کنند، خبرنگارانی هستند که برای انجام رسالت خود یعنی آگاهی‌بخشی پای به میدان می‌گذارند و تلاش می‌کنند تا دیگران را از کم و کیف آن واقعه باخبر کنند.

او با بیان این که اصل و اساس حرفه خبرنگاری، مطالبه‌گری است تأکید می‌کند: این سوال مهم را باید پرسید که آیا خبرنگاری یک شغل است یا یک حرفه؟ همه مسئولان اعتراف دارند که خبرنگاری، پر مخاطره و استرس‌زاست و شاید به خاطر همین، آن را یک شغل سخت و زبان‌آور محسوب می‌کنند، یعنی از سختی‌های کار خبرنگاری آگاه هستند و در سخنان خود بدان تأکید دارند اما آیا پاسخ دقیقی به این سؤال داده‌اند؟

زند اسرار ادامه می‌دهد: اگر پاسخ، شغل است، باید گفت که شغل خبرنگاری، گاهی امنیت لازم را برای کسانی که به این نام بزرگ مزین شده‌اند، به همراه ندارد. بارها شنیده‌ایم که یک روزنامه یا یک خبرنگاری به دلایل مالی تعطیل شده و خبرنگاران آن از کار بیکار شده‌اند، بدون آن که بیمه‌ای داشته باشند. بسیاری از خبرنگاران از درآمد کافی برای اداره زندگی خود برخوردار نیستند، بر همین اساس به نظر می‌رسد که خبرنگاری مؤلفه‌های یک شغل را ندارد و فراتر از آن است. در وصف حال خبرنگار شاید بتوان از ضرب‌المثل معروف «کوزه‌گر از کوزه شکسته آب می‌خورد» استفاده کرد. خبرنگاری که همیشه به دنبال احقاق حق اقسار مختلف است، خود به حاشیه رفته و کمتر به حق و حقوقش توجه می‌شود.

بود که در ذهن همه ما خبرنگاران نقش بسته است اما همدان روزهای سخت و پرتلاطم را هم تجربه کرد. گذر از خشکسالی و بی‌آبی و خالی شدن سد اکباتان، روزهای تلخی بود که همدانی‌ها سپری کردند و ما خبرنگاران روزانه و به طور مستمر به دنبال مطالبه حق و حقوق مردم این دیار بودیم. رسیدن آب به همدان از پروژه‌های سال‌های اخیر بود که قلم زدن در این عرصه، نویدبخش آینده‌ای روشن برای همشهریانم بود. او معتقد است: خبرنگاری چیزی جز عشق به مردم و حل مسائل و مشکلات آنها نیست، چرا که اگر چنین نبود هیچ کس در این عرصه دوام نمی‌آورد؛ به ویژه این که خبرنگاری شغلی پراسترس بوده و حقوق خبرنگاران بسیار ناچیز است و کفاف معیشت این قشر را نمی‌دهد.

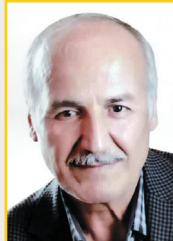
نوری تأکید می‌کند: خبرنگاران واقعی بدون هیچ چشمداشتی قدم در راه‌های پرفرازونشیب می‌گذارند و سختی‌ها را به جان می‌خورند، فرقی نمی‌کند که در سرمای زمستان، سیل و بارش باران کارشان را انجام بدهند یا در زلزله، آتش‌سوزی و گرمای تابستان. آنها دلسوزانه برای کمک به مردم، جامعه و حتی طبیعت می‌شتابند.

او می‌افزاید: شنیدن توهین، برخورد‌های نامتعارف، حرف‌های زننده، کم‌محل‌ها و گاهی شکایت و حضور در دادگستری‌ها تنها گوشه‌ای از دردهای یک خبرنگار است که این گونه مزدش را می‌گیرد.

فاصله ما با دنیای توسعه یافته

اردشیر مظاهری، خبرنگار

روزنامه جمهوری اسلامی در همدان، با گرمیادداشت روز خبرنگار و پاسداشت یاد و نام همه کسانی که در راه اعتلای قلم از جان مایه گذاشتند می‌گوید: به رغم سابقه حرفه روزنامه‌نگاری و خبرنگاری در کشور، هنوز این جایگاه آن‌طور که باید قوام نیافته و با آنچه که در دنیای توسعه یافته در این حوزه جریان دارد فاصله داریم. جدا از مرکز

کشور که از فضای اجتماعی بازتری برخوردار است، اگر نیم‌نگاهی به چرخش یا گردش اطلاعات در حوزه رسانه‌های استان‌ها داشته باشیم، هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب و حتی تا حدودی مطلوب فاصله داریم. عوامل مختلفی مثل شرایط محیطی، سواد رسانه‌ای و تحصیلات آکادمیک مرتبط، شرایط معیشتی، آموزش کین کار و... در این زمینه مؤثر هستند که این کاستی‌ها، فعالیت خبرنگاری حرفه‌ای در استان را با مشکل مواجه می‌کند. البته بی‌انصافی است که نگوییم طی سال‌های اخیر، فعالیت رسانه‌ها، صدور مجوزهای رسانه‌ای و شکل‌گیری تشکلات مرتبط مثل انجمن صنفی یا خانه مطبوعات از کمیت خوبی برخوردار بوده و سید رسانه‌ها تا حدودی پر شده اما باید بپذیریم کیفیت کار رسانه به عنوان یکی از ارکان توسعه، هنوز با سایه‌روشن‌هایی مواجه است.

فکر می‌کنم پاره‌های برداشت‌های مذهبی و فرهنگی و قوانین موجود، زمینه‌ساز بروز محدودیت‌هایی در این زمینه باشد. شاید بهتر است منظور ما با مثالی بیان کنیم، در دنیای توسعه یافته اگر مثلاً فساد سازمان یافته‌ای رخ دهد یا کودکی ربوده شود یا فردی مورد تعرض قرار بگیرد رسانه‌ها به‌طور جدی ورود کرده و با اطلاع‌رسانی بهنگام و مطالبه‌گری، مسئولان را وادار به واکنش و پیگیری می‌کنند، اما قوانین ما تا زمان اثبات جرم، اجازه پرداختن به موضوع را نمی‌دهند که از یک سو زمینه‌ساز بروز شایعات و مشکلات ثانوی می‌شود و از سوی دیگر افکار عمومی را به سمت رسانه‌های بیگانه سوق می‌دهد.

او می‌افزاید: از دیگر مسائلی که امروز خبرنگاران، حداقل در استان ما با آن مواجه هستند و نشأت گرفته از کمبود منابع و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در دفاتر رسانه‌هاست، فعالیت یک خبرنگار در چند حوزه مثل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، ورزشی و... است که کیفیت و خروجی کار خبرنگار را به شدت تحت تأثیر قرار داده و به او اجازه نمی‌دهد نقد واقع‌بینانه‌ای داشته یا مطالبه‌گری کند. متأسفانه امروز این کمبودها به علاوه مشکلات معیشتی و به خصوص فقر آموزش تخصصی تا حدودی خبرنگاران ما را درگیر کرده است که به واقع با روح فعالیت رسانه‌ای منافات دارد.